

Szerkesztőség:

Rimaszombaton, Pokorágyi-
uteza 1. szám. Ide intézendő
a lap szellemi részét érdeklő
minden közlemény és levelezés.

Bélyegtelen levelet nem fogadunk el.

Kéziratot nem adunk vissza.

Az előfizetés díja:

Egész évre . . . 8 korona.
Fél évre . . . 4 korona.
Negyedévre . . . 2 korona.

GÖMÖR-KISHONT

VÁRMEGYEI KÖZLÖNY.

MEGJELENIK HETENKINT EGYSZER: VASÁRNAP.

Felelős szerkesztő: KOMÁROMY ISTVÁN.

Kiadó-hivatal:

Rimaszombat, Pokorágyi-uteza
1. sz. alatt a könyvnyomdában.
Ide intézendők a kiadóhivatal
illető előfizetés, hirdetés,
nyiltér és egyéb felszólalások.

A hirdetés díja:

Egy háromhasábos petitsor tér-
fogata 15 fillér.
Többszöri hirdetésnél árked-
vezmény.

Nyiltér:

Egy sor 50 fillér.

Előfizetést elfogad a „Gömör-Kishont” kiadóhivatala, nemkülönben minden hazai postahivatal, az előfizetés legcélszerűbben posta-utalvány útján eszközölhető. — Hirdetést csak a kiadóhivatal veszi fel.

A társadalom.*)

I.

Felveszem a tollat, pedig írni nem szeretek. Inkább csak olvasok és abból, mit olvastam a jót, az értékeset kihámozom, a rosszat, az értéktelent pedig meghagyom azoknak, kik az efféle táplálékot szeretik. És higgyék el, sokan vannak ilyenek. — Hogy mi ennek az oka, az előttünk régiek előtt megérthetetlen talány. Sokat gondolkoztam e felett, kortársaimmal s barátaimmal és sok oly szép téli estét töltöttünk el pipaszó mellett, mint a milyen most van és a kulcsát e kérdésnek nem tudtuk megtalálni.

Többen azzal érveltek, hogy a tulságos művelődés és a korral való haladásban rejlik ennek egyik főoka. Az igaz, hogy a kor halad; de az ember művelődése és erkölcsi érzése ezzel csak csekély mértékben. Ez is megfoghatatlan két ellentét. Példa reá a mindennapi élet. — Kik egy irányban hasznos szolgálatokat tesznek és az emberiség fejlődését szorgalmasan és alaposan építgetik, más irányban ennek rovására teljesen elveszítették az erkölcsi talajt és azon zuhannak lefelé.

A mi időnkben egészen másképp volt. Ifjú korunkban tanultunk szorgalmasan, még a külföldi magasabb iskolákat is meglátogattuk és a mit tanultunk, tapasztaltunk, egészen másképp értékesítettük, mint manapság. Mert felnőtt korunkban a becsület, tisztességes munkának letünk emberei, a mit csak oly pénzért árultunk, melyhez piszok nem ragadt es megérdemeltünk.

Még a hazafiság is más irányban nyilatkozott meg nálunk és azt semmi pénzért csak életünk és vérünk árán tudtuk volna eladni. Erről ma nekünk öregeknek már nem szabad beszélni, mert igen kevesen vagyunk, kik még külsőleg is jelét adjuk ennek és mert azok az ifjaink, kiket fészkeinkből repítettünk ki, bennünket meg-

*) Ezen cikk folytatását jövő számunkban közöljük.

TÁRCZA.

Régi jó idők Gömörben.

(Hatalmaskodások megyénk multjából)

Hogy a jogbiztonság tekintetében milyen állapotok uralkodtak Magyarországon, közelebről megyénkben, arra nézve hozok itt fel jellemző példákat.

Ez alkalommal dicső Mátyas uralkodásába vezetjük vissza az olvasót és pedig abba a korba, amikor már a rendet minden tekintetben visszaállította. Az alábbi esetek érdekesen bizonyítják, hogy milyen gyenge lábon állott megyénkben e korban a személy- és a vagyonbiztonság. Pedig Mátyas alatt még rend volt. Boles uralkodása, erélyes keze Magyarországot minden tekintetben magas színvonalra emelte. Ami előtte volt: a rablólovagok, a cseh bandák rabló kalandjai, ami utána jött: általános fejtelenség; még félelmetesebbé tette a nép, a gyengébbek életét.

Ha felelevenítjük apáink épenséggel nem szépíthető tetteit és összehasonlítjuk a mi korunk bűneivel, nem tagadhatjuk el, hogy azoknak a harcvezető embereknek még rossz tetteikben is volt valami csodálatos, talán a bátor fellépés, ami, ha meg kell is vetni tetteiket, mégis egy kis elismerést is biztosít számukra.

Nem is a mostani szemüvegen kell azt a kort nézni. Más volt a középkorban a felfogás, a virtus, azoknál az embereknél, akik fegyverben nőtték fel, akik harcban éltek békében és háborúban egyaránt, akik a kardot még a koporsóba is magukkal vitték.

A leggyakoribb esetek közé tartoztak a birtokfoglalások. A hatalmasabbak különböző jogcímek alatt ráteszik kezüket a gyengébbek birtokára. Mindennapi az eset, hogy a gyermekek, a kiskorúak, özvegyek birtokaiból egy-egy részt a szomszédok foglalnak el. Különösen a zavarosban szeretett sok ember halászni. A rosiban is a nagyok járnak elől jó példával. A Bebek, Lorántfyak, Feledyek, de a kisebb nemesek hatalmaskodásai sem ritkák.

A Basók, kik közül Mátyást a következő században sok erőszakos gaztetteért testvéreivel együtt kivégezték,

tagadnak és a könnyelműségre hajlandó nagy tömeggel legyürnek.

Csak egy ember kell, kinek torka és hangja van: kiáll a fórumra, tüzet kiált, körüle gyülekszik a felséges nép és az ál-prófétának mézes-mázos szavait, melyet a ravaszság, a hazugság ad a szájára, elhiszi s rohan vakon utána és csak akkor veszi észre magát, midőn már a posványban nyakig gázol, honnan nincsen több menekülés, míg az álprófeta pedig a család uton szerzett vagyonnal megtömvé a partról nevet.

És nincsen, aki piszkos testéről és kormos lelkéről a mások tisztessége árán szerzett mocskot lemossa.

Tudjuk azonban, hogy a piszok a test rohadását idézi elő. Mit csinál tehát az álprófeta? Egy kerülő utat tesz, mint a ravasz róka, belé ugrik a tiszta vízbe, le marad róla a piszok és ismét más körben, más vidéken vadászik és csalja kelepezébe ismét embertársait, hogy megint azok testéről rágja le a húst.

Lelke azonban örökre sötét marad. Élete csak vergődés. Nappala egy tükör, melybe ha belé néz, minduntalan megborad magától; éjjele pedig egy sötét verem, melyből nem mer kibujni, mert örökké remeg, hol esik el megcsalt felebaráti sujtó keze alatt.

Az ilyen embereknek nem gyilok, de átok a nemezése, mely még ivadékaikat is kinozza azzal, hogy hosszú élettel és erős egészséggel sujtja.

Ez az első lépés ma be a társadalomba azok részéről, kik gyermekkorban méltéval megtele bontanak vitorlát az élet vizein. Ellenben másképp lépnek be azok a társadalomba, kiknek erkölcsi jóval van telve lelkük. És azután mi következik? Keressük első sorban a megélhetési eszközöket, mert minden ember magához és családjához áll legközelebb. Ha pedig ezt megtaláltuk, igyekezzünk ne csak magunknak, ne csak legközelebb álló embertársainknak, de azoknak is, kik tőlünk távolabb küzdenek az élettel, segélyke-

már ekkor is sok garázdalkodást vittek véghez. 1478-ban egyik atyukfiának, Csóltói Tamásnak elfoglalták egy darab földjét Csóltón. 1482-ben szintén foglalták.¹

1490. Ugyanez a Tamás panasszal lép fel ellenük, hogy a csóltói egyházban a kegyúri jogot (ius patronatus) a maguk számára akarják követelni és lefoglalni. Úgy látjuk, ez nem sikerült nekik, mert az vezethette arra az elkeseredett lépésre, hogy a paróchia kapuját erőszakkal betörték és leaktarták azt rombolni.²

De nézzünk más eseteket. Báthori országbíró 1481. júl. 5. kelt levelében az egri káptalant utasítja, hogy indítson vizsgálatot serkei Lorántffy Mihály ellen, aki Balajthy Tamás, gesztetei nemes sérelmére és kárára sok jogtalanságot követett el. Először a gesztetei és más szomszéd-falubeli jobbágyait rászabadította a Balajthy gesztetei réjtjére, amelyet „Bíró-rét”-nek neveztek; szénájának felét erőszakosan el is vitték s a fele réjtjét elfoglalták. Elfoglalt azután a nevezett úr Kisfaludon három és Léhen (talú volt azon a környéken) egy jobbágy házhelyét; elfoglalta azt a negyedrészt malomjogát is, melyet még megboldogult atyja Lorántffy János zálogosított volt el Balajthynek, a nélkül, hogy kiváltotta volna.³

1485-ben Kisfaludon nemes Tar Tamás és Tar Miklós, fiaikkal elszántották azt az utat, amely Kisfaludról Kerekgedére visz s ez által elfoglalták egy darab földet a Kusza Lukács és Benedekéiből; a két család birtoka közt ugyanis ez az út volt a határvonal. Ebben az ügyben a jászói konvent vezette a vizsgálatot.⁴

A jobbágyok erőszakoskodásaira is van példa. 1483-ban Sági János panaszolja, hogy Tuba Bálint nevű jobbágyának a beretkei határban levő termését Vigécz Jakab és Doró Máté, a Csóltói Tamás beretkei jobbágyai szétszörták és elpusztították.⁵

A foglalásnak ravaszabb módjával is találkozunk. Ebben az időben Méhi helység földesura Sági János

¹ Jászói (Orsz. levélt.) CCC. 22.

² Vizsgálatlevél Jászón (Orsz. levélt.) Div. mand. fasc. XXIII. No. 28.

³ Országos levéltár, diplomatikai osztály (DL.) 18512. sz.

⁴ Jászói (Orsz. levélt.) Div. mand. fasc. XI. nro 23.

⁵ Orsz. levélt. dl. o. 18853. sz.

zet nyújtani és az állameszme zászlója alatt, mint jó honpolgár is az államot az egy fajrokonságban álló népekkel felépíteni, azt körül sáncolni.

Honnan kell ennek, gyökerének kiindulni? Megmondom. Könnyű kitalálni és mégis csak kevesen tudják. A családból. Már odahaza úgy kell nevelni gyermekeinket, mint a spártaiak tették, de nem a rosszra, a hunczutságra, a lopásra, a hazugságra, hanem a munkára, a tisztességre, a becsületre. Féltekenyek legyünk családunkra, mint a juhász nyájára, nehogy farkas lopódzon be a családi tűzhely szentélyébe. És akkor jövendő ivadékaik nem lesznek oly hálátlanok, mint fennebb említém. Gondosan ügyeljünk arra is, hogy gyermekeink a hitéletben nagyon is erős oktatásban részesüljenek és különösen a türelmesség legyen a tiz parancsolat első parancsa; mert hol ez hiányzik, ott a békétlenség és más vallásu embereink iránt a gyűlölet fog gyermekeink szívében megteremni, ami ketté fogja vágni azon kapcsolatot, mely kell, hogy minden embertársunk között meg legyen és a legnagyobb veszedelemben is bajainkból ki vezessen.

S.

Jelentés a gömörmezei Muzéumról 1906. év végén.

Szerény viszonyok közt jött létre a kised mag, melyből a mai Muzéum fejlődött.

Két évtizednél tovább szunyadt az ismeretlenség homályában, míg csiralevelékeit kibonthatta. Azt hittük, már nincs benne életrevalóság. Nem vett ki; jött a törvényhatóság gondoskodása és kivált a társadalom meleg érdeklődése, valamint az állam támogató keze immár mindörökre biztosította jövőjét.

Nem is lehet ez másképp a nagymultu, annyi természeti kincsben, történelmi emlékekben gazdag vármegyében, holott jelentékeny művészetnek is nyomaira találunk, az ipari és közgazdasági tények hangosan szólnak honzánk, néprajzi sajátossága pedig egyenesen követelik, hogy mind azt az anyagot, mely a közművelődés javára értékesíthető, siessünk — mig nem késő — egybegyűjteni s gondosan megőrizni.

volt, akinek nagyobb birtokai Nógrádban feküdtek, maga is ott lakott.

Méhi és Oldalfalvát (akkori nevén Szentléleket) a Turócz folyó választja el egymástól. 1463-ban történt meg az a jellemző eset, hogy a szentléleki (oldalfali) nemesek eltérítették régi medrét a Turóczot, új medret ásván neki s ez által az u. n. „Tisztamartalja” nevű földet a méhi határból elfoglalták.⁶

Az erőszakos tetteknek erősebb nemeiről is tudunk. 1470-ben Serkei János és Tóbiás testvérek panasszal lépnek föl Feledi Leuszták (Lesták) atyukfiá ellen, aki az ő feledi házukba, nemesi kuriájukba betört, valószínűleg szolgálival; ott a szolgálakat mindenféle szidalmakkal és gyalázó szavakkal illette. A borsodmezei múcsoni erdejüket erőszakosan kivágatta. Panaszolja azt is, hogy Gortvai Miklós, Péter Ósvát és Gergely Detér falujokba mentek és ott jobbágyaikat csunyán elphóhták. A Kakas Miklós özvegye pedig, Katalin asszony kazai malmukat foglalta el jogtalanul.⁷

De úgy látjuk később ők maguk sem tartoztak a legjámorabb emberek közé, mert egy 1484. évből felmaradt vizsgálat-levélből olvassuk,⁸ hogy egy alkalommal, amint Suhay Gáspár szolgálival Somoskő várából hazafelé tartott, Gede táján a Serkei Tóbiás, Mihály és Ferencz emberei uraik parancsára rajtuk ütöttek, minden ok nélkül megverték őket s mi több, 25 forintját elvették.⁹

Még 1470-ben történt, hogy a Lorántfyak a kisfaludi Kusza Lukács és Benedek kisfaludi nemesi kuriájára betörték: Kinizs (elpusztult falu azon a környéken) határában egy szolgálját megtámadták, megsebesítették, aztán Gede várába vitték és ott fogva tartották.¹⁰

Az ilyenféle már valóságos utonállás számba menő eseteket, még csak azok mulják felül, mikor sokan, megállapodás szerint támadnak rá ellenfelükre; különösen akkor, ha erélyes ellenállásra számítanak.

⁶ Teleki: Hunyadiak kora. XII. 103.

⁷ A jászói konvent jelentéséből. Orsz. levélt. Div. mand. XXII. nro 12.

⁸ Orsz. levélt. dl. o. 18931. sz.

⁹ Orsz. levélt. dl. o. 18931. sz.

¹⁰ Jászói: div. mand. fasc. XXI. nro 23.

Hála mindazon tényezőknél, melyek főleg az utóbbi négy év alatt is áldozatkészségükkel a kultúra ezen újabb oltára körül sorakoztak.

Ezek közül — fájdalom — kettőnek már csak emlékezte maradt meg számunkra.

Groó Vilmos volt a legelső, ki lelkeinek egész hevével hordta össze az alapozás köveit, ki tanfelügyelői minőségében a megyei tanítók gárdáját tevékenységre buzdította, önmaga menővel elő jó példával. Minden anyagi eszközök nélkül kezdvén meg az intézet pályafutását, készséggel áldozott érte. Valóságos apostola volt.

Nemesszivűségéről, önzetlen áldozatkészségéről ismertük mindnyájan *Bornemiza* ísszánt, azt a humánus köztiszteltetben állott férfit, egyesületünk alapító és választmányi tagját. Főhivásunkra buzgósa egész teljeségével családja és barátai körében fényes sikerrel propagálta ügyünket.

Kegyeletlen és hálánk biztosítja emlékezetüket. Van szerencsem egyébként évi jelentésemet a következőkben egybefoglalni:

I. Hasonlíthatatlanul a múlt szegényes viszonyaihoz mérten nagy erőforrást nyert muzeumunk az állami támogatásban.

A Muzeumok és Könyvtárak országos főfelügyelőse méltó hála kötelezte le egyesületünket, midőn közbenjárására a Vallás és Közokt. kir. Miniszteriumnak 1905. aug. 19-én 93.660 sz. a. kelt leiratában kijelenti, hogy a gömörmezei Muzeum, „az állami segélyben való részesedés folytán . . . állami felügyelet alá helyeztetik, s ebből kifolyólag a Muzeumok és Könyvtárak országos Főfelügyelőse hatáskörébe tartozó közgyűjtemények sorába vétetik föl.”

Ez a tény a gömörmezei Muzeum állandó fennmaradásának és további fejlődésének egyik főbiztosítója. A másik életadó garantiája: a folyó évi jul. 20-án megalakult Muzeum-egyesület.

Ez új korszakot jelent.

Alapszabályait a királyi Belügyminiszterium még 1905. évi aug. 15-én 77441/III. a./1905. sz. a. záradékával megerősítvén, az egyesület ezek alapján szervezkedett.

A megyei közgyűlés által jóval előbb kiküldött előkészítő bizottság még ezen év elején bocsátotta közre 120 példányban a „Főhivást Gömörmezei közönségéhez” a taggyűjtő „Aláírási ív”-ekkel együtt. A fölkerült gyűjtőtől eddig összesen 33 ív érkezett vissza. Ezek szerint van egyesületünknek 27 alapító, 126 rendes és 118 pártoló tagja. Összesen 271. A pártoló tagok sorába a rimaszécsi járás 60 községe lépett be. A nyilvántartás czéljából időről-időre úgy a belépett tagok névsorát, mint a befizetett tagsági díjak kimutatását a „Gömör-Kishont” hetilapban tettem közzé.

A szervezkedésből kifolyó halaszthatatlan ügyek etintézése az egyesületi választmány összehívását tette szükségessé. Ez dr. Löcherer Tamás alelnök vezetésével augusztus hó 31-én tartotta meg első ülését. Az 1902-ik évtől vezetett pénztári számadások megvizsgálására, valamint a befolyt alapítványok s egyéb értékek átvétele és az egyesületi pénztárnoknak való átadásra a választmány Boczkó Daniel, Dapsy József és Terray István vál. tagokat küldte ki. Erről a bizottság külön referál.

Ugyanez alkalommal határozatba ment: 1. hogy a kibocsátott gyűjtőívek a folyó év végéig halaszthatatlanul beszedendők, s ujak bocsátandók ki. Ennek végrehajtását kérem;

2. hogy a tisztikar a muzeumi ügyrendet szerkesztesse meg. Ezt a tisztikar előterjesztése kapcsán nyujtom be;

3. hogy az egyesületi védnök küldöttségileg lesz fölkerendő a választás elfogadására s a tiszteleti tagoknak szóló oklevelek megküldendők. Mindkettőre szükséges a megállapodás;

4. hogy a választmány föliratot intézzen a megyei közgyűléshez az iránt, hogy a vármegyében előforduló régiségi leletek ellenőrzése s a muzeum részére való megszerzése a vármegyei közegek által eszközöltessék. Ennek a végrehajtására az elnökség kéremszik meg;

5. a választmány továbbá bizottságot küldött ki. (Alapsz. 3. §-a és 32. §-a) a téli időszak folyamán ren-

dezendő fölulvasások tárgyában. A tisztikar jelentése erre is kiterjed;

6. Végre az iparcsarnok, úgy az irodahelyiség mint a fizetési szolga függőben maradt kérdéseiben a tisztikar előterjesztése hoz javaslatot.

II. Az államsegély czimén a folyó évről a vallás és közoktatásügyi kir. miniszteriumnak szeptember 9-én 62324. szám alatt kiadott utalványozása mellett 300 koronát a könyvtár, 400 koronát a régiségtár és 300 koronát a néprajzi osztály gyarapítására egyesületi pénztárosunk a helybeli Adóhivatalnál vette föl. Ez államsegély fölhasználásának tervezetét az országos szabályzat értelmében ugyancsak október hó 22-én terjesztettem föl a Muzeumnak és Könyvtárak országos főfelügyelősehez. Az engedély december 19-én érkezett meg. Ugyanezen főfelügyelőse az ama nagybecsű előzékenységet kell kiemelnem, hogy egyrészt a Muzeumnak tulajdonában lévő festmények bekeresésére hajlandó „javadalmának megfelelő rovatából” bizonyos összeget engedélyezni, más részből pedig „ha e képek bármennyit restaurálásra szorulóknak, az orsz. Szépművészeti Muzeum igazgatósága megkeresésünkre készséggel fogja szakemberét e czélból a muzeum rendelkezésére bocsátani.”

Ez iránt csak a jövő nyáron intézkedünk.

Az államsegély fölhasználásának ama terve szerint elsősorban be kell szerezni azon szakmúveket, melyek a gyűjtemények tárgyainak meghatározására, fölserelésére s berendezésére nélkülözhetetlenek, valamint a muzeumban képviselte szaktudományokat művelő folyóiratokat. Ezeknek beszerzésére 150, könyv kötésre 50 koronát fordítunk.

A hirlap-könyvtárnak tovább nem halasztható rendezésére az anyag egy részének tartályokba való foglalására 100 koronát irányoztunk elő. Az oklevéltár szakszerű berendezése a jövő évről marad.

A régiségtár gyarapítására 150 koronát a már szép sikerrel megkezdett ásatások költségeit fedezzük, míg a törvényhatóság intézkedése folytán a muzeumnak beküldött használaton kívül volt pecsétnyomok és bélyegzők gyűjteményének alkalmas tarlóba leendő elhelyezése 150 koronát vesz igénybe, 100 korona pedig régiségi tárgyak vételére marad.

A néprajzi osztály az előző évi czélra kijelölt 300 kor. összeget a balogi régibb népviselet rekonstrukciója nemcsak teljesen fölemészlette, hanem a Főfelügyelőse előzetes helybenhagyására, illetőleg utasításához képest még 200 kor. költségen fölvetelére szorultunk, mely összeget azonban a folyó évi néprajzi osztály javadalmából visszafizettünk, így tehát ez időszert az osztály gyarapítására 100 koronánk maradt.

A magunk jövedelme ebből állott: a rimaszombati Takarékpénztár adománya 100 kor., a gömörmezei Takarékpénztár és Hitelbank 15 kor., id. Hevessy László ajándéka 40 kor., Knöfler Károly gyártulajdonos pedig 40 korona értékű táblaüveget ajándékozott szekrényeink számára. A kiadásokat részletezi a pénztári számadás.

III. A muzeumi gyűjtemények gyarapodása a következő képet nyujtja:

a) a Könyvtár ajándékkal kapott 1453 kötetet és füzetet, 231 évfolyam hirlapot és folyóiratot, 1287 kisebb nyomtatványt, 5 atlaszt és térképet, 3295 kéziratot, 60 oklevelet és 16 fényképet, összesen 6347 drb. (1905-ben 1832 darab.)

b) A régiségtár gyarapodása: 5 drb. őskori, 4 drb. római, 753 drb. középb- és ujkori, 19 drb. kegyeleti tárgy, 490 érem és pénzjegy, összesen 1271, (1905-ben 270 darab.)

c) Néprajzi osztályunk csak 19 népviseleti tárggyal szaporodott, (1905-ben 53 drb.)

d) A képzőművészeti osztály 12 drb. szoborművel, 9 festménnyel, 26 kéziratjal és metszettel, 19 modern iparművészeti tárggyal = 66 drb. gyarapodott. (1905. 23 drb.)

Az összes gyarapodás tehát 7703 drb. (előző évi 2234 drb.)

A törzsanyag állománya volt:

1905. év végén 11789 drb.
ez évi gyarapodás 7703 drb.

Összesen: 19492 drb.

megtételére E parancs értelmében a káptalan egy Ambrus nevű papot küld ki kebeléből, a ki Gömörmezeiben a helyszínen Zádorfalusi Domé Pál királyi ember társaságában kihallgatván a szomszéd faluk lakosait, az esetet, a sértettek panaszát szóról-szóra igaznak találják. 1486. április 8-án tesznek erről Mátyás királynak jelentést, tudatván egyttal, hogy a parancsa értelmében a tetteseket a király színe elé meg is idézték.¹¹

A szomszédoknak, különösen az atyafiaknak ilyen viselkedésére aztán nem is csodálkozhatunk, ha egy más alkalommal meg Szuhay Gáspár sebesítette meg egyik atyafiát. Hogy e korban mily szigorú büntetéseket szabtak az ilyen bűnesetekre, bizonyítja éppen az ő esete. Megnótázták, elvesztett birtokait pedig 1486-ban Teresztényi Pál és Kálnay János nyerték a királytól adományképen.¹²

Méhit és Gömörpanyitot Mátyás uralkodása alatt a Sági-család bírta, a kik más megyében lévén nagyobb birtokaik, mint előbb említettem, nem laktak Gömörben. Nem tudjuk mi okból, a gömörmezei nemes urak számos kisebb-nagyobb csinyeket, erőszakoskodásokat követtek el rajtuk nagy bosszantsukra!

Érdekesek azok az irományok 1479-ből, a melyek a Sági János ellen elkövetett hatalmaskodásokat sorolják elő.¹³ Három hiteles hely találta valóknak a következő eseteket, melyek kitünően festik a gömöri viszonyokat.

I. Runyai Soldos Tamás, Nagyszájú Osvát, Boy Miklós, Tornallyay Pál, kövecsesi Danes György, Csoltói Tamás és más nemesek tanácsára és ingerlésére hallgatva a Sági János tilalmas panyiti erdejének nekiesett, azt kivágatta, a fáját elhordatta, sőt mi több, Nagy Pál nevű szolgáját, ki ezt nem akarta engedni, ha késlekedett volna, talán meg is öli.

II. Ugyanez a Soldos Tamás egy Urbán nevű, különben tanult embere az ura küldésére és akarására fegyveresen állított be a méhi plébános lakására és ha a

¹¹ Orsz. levélt. dl. o. 18931. sz. a.
¹² Rajcsányi-féle Elenohusok (Kézirat a Nemz. Muzeumban) XVI. kötet.

¹³ Telesi; Hunyadiak kora XII. 102.

Itt kiemelendők a következő adományok: Tompa Mihály íróasztala, melyet Farkas Gyula putnoki ügyvéd kora halálával özvegye Szentpétery Jolántól, mint a család kegyelettel őrzött ereklyéjét kaptuk a Tompa szoba számára. A gömörmezei írók könyvtárát a (Tompa-könyvtár) egyebek közt dr. Bernáth István, Farkasfalvi Imre, Forgon Lajos, Liszkay János küldték be műveiket. E gyűjtemény eddig 130 szerzőnek 284 művét foglalja magában.

Legnagyobb gyarapodást nyert a könyvtár, melyet br. Nyári Sándorné 510 kötet könyvvel, 2024 családi irattal, Török Bálint 691 családi irattal s egy vasládával, br. Ragályi Balassa Ferenc egyéb értékes tárgyon kívül 230 kézi- és okirattal s megyénknek érdeklő nyomtatványt, dr. Soldos Kálmán 2 régi nemesi család czimeres oklevelével és 30 egyéb családi kézirattal, Czéner Pál özvegye 473 drb. könyvvel, Baksay István 126 évfolyam hirlappal és folyóirattal, 187 régi zeneművel s egyéb nyomtatvánnyal, Fodor Zoltán 76 drb. könyvet és füzetet, Pongrácz Dezső 22 kötetet, id. Hevessy László az Ábrahám-család 20 okirattal és régiségekkel, Farkasfalvi Imre 470 könyvvel, füzetel és 440 nyomtatvánnyal gazdagították. Cházár Károlyné ide ajándékozta jóleszi Cházár András antikstilű leveles ládáját a családi iratokkal, míg vármegyénk e nagynevű fiának olajfestésű arcképével dr. Maurer Arthur főorvos, valamint dr. Tóth-Pápai János rimaszombati híres szomorvos pasztellfestésű arcképét Vályi Ilona ajándékozta képtárunknak. A Ferenczy-féle Pannonia-szobor gyűjti vörösmárványból faragott talapzatát állami költségen Kammerer Ernő orsz. szépművészeti Muzeum igazgatója letét gyanánt küldte meg muzeumunknak. — Értékesek a Szentpéteri Sámuel régiségei s özvegyének könyvküldeménye, úgy Komáromy Antal és nejének 70 drb. régiségei, és dr. Senka József a kassai Rákóczi ünnepekre vonatkozó emlékei, nyomtatványai, fényképei. — Hálás köszönetünket fejezzük ki megyénk alispánjának, ki a vármegyei közsegek használaton kívül való pecsétnyomokat és bélyegzőket (500 drb.) gyűjtötte egybe, valamint Osváth Dániel főszolgabírónak, ki e gyűjteményt 148 drb. drb. kezdte. A már 800 darabot meghaladó anyag a jövő évben vár földolgozásra.

Ebbeli jelentésemet kiváló elismeréssel kell kiegészítenem Húvössy Lajos, muzeumunk régiségi osztályfőhelyettesének buzgó és fáradhatatlan tevékenységére iránt. Az államsegély mellett lehetővé lön a régiségtani kutatások és ásatások megindítása. Húvössy részletes jelentése és föltárt anyagnak beszolgáltatása arról győz meg, hogy szakértelemmel végzett munkáját szép siker koronázta. Augusztus hóban a Babarét község határában levő pogánykori temetőből 8 jellegzetes urna került be. Szeptemberben megvizsgálta a balogi vár (Hradistye) környékét, mely tele van őskori nyomokkal.

Terray István egyesületünk alapító és választmányi tagjával a meleghegyi őskori temetőt és az alsó balogi határban egyik területet kutatta át egyelőre tájékozás czéljából. Októberben Tóthegymegen nagyon szép eredménnyel ásatott. „Egy csoportban — írja jelentésében — 6—7 urna, midőn fölfedtem, oly szép képet nyujtott, mely érdemes lett volna lefényképezni.” Az urnák bekerültek a muzeumba. Azután még a serki, sörégi és az ajnácskői pogányvár területét vizsgálta át Terrayval. A sörégi vár mellől egy kőalapács töredéke került napfényre. Még Rimaszécsen eszközölt ásatásokat. Itt szintén bronzkori őskori temetőre bukkant, holott az urnák talacsakkal voltak lefedve. A talált bronztöredékeket beszolgáltatta.

IV. A muzeum használati statisztikája tekintetében első sorban jelenthetem, hogy a folyó év nyarán két fiatal szakember a muzeumban beható tanulmányokat végzett. Forgon Mihály megyénkbeli joghallgató 24 napon át gyűjtött a gömörmezei nemesi családokra vonatkozó adatokat. Azóta a Kozsvárot megjelölő „Genealogiai Füzetek” folyó évi 11. füzetében egyik tanulmányát az „otrokocsi Adorján családról” közzé is tette. Az ifjú történet-búvár iránt méltán szép reményt táplálhatunk. A másik Nagy Sándor szászvárosi főgymn. tanár, tanulmányozta Tompa leveleit s egyéb iratait, keresvén korszakos költők életviszonyaira vonatkozó újabb adatokat.

nevezett lelkész erélyesen szembe nem száll vele, megölte volna.

III. Egy alkalommal csoltói Basó Tamás a sértett ur egy panyiti jobbágyt, kit Tót Péternek hívtak, üldözöbe vette, megakarván ölni, s ha az üldözöttnek jó lába nincs, bizonyára meg is tette volna.

IV. Mintegy három évvel előbb, tehát 1476-ban egyszer, amidőn négy panyiti jobbágya Pelsüczről hazafelé ballagott, Herényi Bálint, László és János herényi nemes emberek (Herényi falu volt Beretke és Horka tájékan) rájuk rohantak és ütlegelték őket.

V. Előtt négy évvel történt 1475-ben, hogy Csoltói Tamás egy Kis Albert nevű panyiti jobbágyt Kis-csoltóra hurcolta minden ingóságával együtt és ott tartotta. Egy eselédét pedig erősen megbotozta.

VI. Még 16 évvel előtől 1463-ban a szentléleki nemesek elterelték a Turócz vizét, s ez által egy jó területet a méhi határból elfoglaltak. Ezeket az elfoglalt földeket még akkor is Szentléleki György, Zsóri Miklós és mellétei Barna Lőrincz tartották lefoglalva és használták.

Hogy Mátyás király mily szigorúan vette ezen kihágásokat és hatalmaskodásokat, bizonyítja az is, hogy 1479. szeptember 15-én a budai, egri káptalanokhoz és a jászói konventhez is parancsot ítézt, hogy a szokásos módon embereiket a helyszínére kiküldvén, nyomozást végezzenek ezekben az ügyekben. S ha a valóságról meggyőződnek, igaznak találják az eseteket, idézzék meg a nevezetteket az oktanális törvényszékre a király elébe.

A jelentésekből kitünik, hogy mind a három hiteles hely igaznak találta az eseteket és a tetteseket meg is idézték.

Látjuk mindezekből, hogy még az „igazságos” királyunknak sem sikerült minden szigorúsága mellett sem a szabadossághoz, ökljoghhoz szokott urainkat és a garázdá kisebbeket teljesen rendezni szoktatni. Pedig igen szigorú büntetésekkel sújtották törvényeink az efféle tettesteket. A legtöbb esetben hűtlenségben marasztalták el az illetőt, ami jószágvesztéssel járt.

Forgon Mihály.

Az ilyen esetek már egy-egy kisebb csatához hasonlítanak, melyek a támadó és védő fél közt kifejlődnek.

Ismeretes Bebek György krasznahorkai várúr és társainak rablókalandja. — 1475-ben fegyveresen törtek rá a dobsinai bányászes lakosokra és az ottani részbányákra s a lakosoknak óriási károkat tettek. Bebek társai közt Hanvay Demeter, Vasvári János, Barna Lőrincz, Bodon János és Szuhay Pál a nevezetesebbek. A tettesek neveit Mátyás nyomozó parancsából tudjuk.

Ehhez hasonlít az az eset, a mely 1484-ben a Szárazvölgyön történt. Ugy látjuk, valamért nem igen szívelhették a szomszédok és az atyafiak Szuhay Jánost és fiát Gáspárt. (Ez az a Gáspár, a kit mint fent előadtuk, két ízben is megtámadtak a serkeiek emberei) vagy talán borsot törhettek valamivel az orruk alá. Elég az hozzá, hogy Latrán András, Gergely, Miklós és László, kik akkor még a népes Latránfala helyiséget bírták (ma pusztá Zádorfala határában) maguk mellé vevén 15 felfegyverzett jobbágyukat, kik mind Latránfalván laktak; a kikhez még Ivánfalusi Iván András is csatlakozott négy jobbágyával, (Ivánfalva is pusztá ma Zádorfalától nyugatra), úgy törtek a Szuhay János szuhai kuriájára. Maguk a Szuhay atyafiai, így Szuhay László, Pál, Bereczk, István, Simon és Gergely is velük tartottak, szintén részt véve a támadásban.

A támadók nagy számából lehet következtetnünk a heves összecsapásra s hogy Szuhay János uram is legény lehetett a talpán. — A támadók nem kis ellenállásra és védelemre számíthattak.

Elvégre is a túlerő győzött, mert Szuhay János az ellenők emelt panaszában elmondja, hogy betörvén kuriájába, magát fiával Sz. Gáspárral együtt megverték, nejt Anna asszonyt is bántalmazták, illetlen szókkal illették, azután a saját házukból kidobálták őket. Madarász Albert nevű szolgájukat megbotozták és kiznozták s még azzal tetézték vakmerő tettesüket, hogy minden mozdíthatót összeszedtek és elhordták, ezek közt magukkal vitték a sértett fél irományait is, a melyeket talán még leginkább sajnálták.

Mátyás az egri káptalant szólítja fel a nyomozás

A muzeum látogatását illetőleg megjegyzem, hogy intézetünk népszerűségét azzal vélem előmozdítani, hogy kora tavasztól késő ősziig a napnak jelentékeny részét ott töltve, egyesek és társaságok látogatását készséggel fogadom. A közönség számára 4 napon volt nyitva, jun. 3-4-én, aug. 12-én és szept. 16-án. Ez alkalommal összesen 652, egyéb alkalommal pedig 304 egyén látogatta muzeumunkat. Hozzáadva a látogatók könyvébe bejegyzetteket (130, ezek közül 91 nem gömörmezei) az 1906. év folyamán 1286-an látogatták és 1902-1906. években összesen 3083 egyén.

Örömmel jelentem végül, hogy a muzeumok és könyvtárak országos főfelügyelősege részéről kiváló figyelemben részesült intézetünk — Junius 23-án Vosinszki Mór apát és orsz. felügyelő, majd augusztus 21-én dr. Fejérpataky László egyetemi tanár és országos felügyelő, végre október 14-én dr. Semayer Vilibald orsz. néprajzi muzeum igazgatója látogatásukkal tisztelték meg. — Mindenik méltató, rokonszenves elismeréssel nyilatkozott a muzeum fejlődéséről.

E fejlődés fokozottabb biztosítása szempontjából kiváló figyelmébe ajánlom a tisztikar következő előterjesztését, kérvén jelentésemnek tudomásul vételét.

Rimaszombat, 1906. december 20.

Fábray János, igazgató.

Előfizetési felhívás.

A „Gömör-Kishont” a folyó évvel pályafutásának huszonnyolcadik évfolyamát kezdi meg.

Mikor a közvélemény organuma ilyen szép tisztességes multra hivatkozhatik, nincs szükség akkor hangzatos felhívásra. Minden szövegírőnél ékebben beszél az, hogy a „Gömör-Kishont” szerkesztésére egy arra hivatott gárda vállalkozott, mely igyekszik e lapot a régi komoly és magas nívóan tartani és folyton fejleszteni.

A „Gömör-Kishont” régi kitűzött céljához ezután is hű kíván maradni. Tárgyilagosan, hűségesen regisztrálni akarja és fogja a vármegyei, városi és az egész társadalmi élet eseményeit. Elfogulatlan bírálója lesz ezeknek a jövő évben is, s a nemes célokat mindenkor igaz szívvel, őszinte jóindulattal fogja felkarolni és támogatni.

Munkájához kéri a nagyrőmü közönség erkölcsi és anyagi támogatását a folyó 1907-ik évben is.

Midőn a lejárt előfizetés megújítását kérjük, egyszerűen azokat, kik az előfizetési díjjal hátralékban vannak, kérjük ebbeli kötelezettségüknek minél előbb eleget tenni, mert ellenkező esetben a lap küldését beszüntetjük.

Előfizetési díj: Egész évre 8 korona.
Félévre 4 korona.

A „GÖMÖR-KISHONT” kiadóhivatala.

Hirek és vegyesek.

Ujévi tisztelgések. A szokásos ujévi tisztelgések városunkban most is január 1-én hagyományos formában történtek. A vármegye központi tisztikara Lukács Géza főjegyző vezetésével testületileg tisztelték Bornemisza László alispánját, kit, mint a vármegye érdemes első tisztviselőjét meleg hangon üdvözölt az évforduló alkalmából a megye jeles tollú főjegyzője. Ugyanitt tisztelték az államépítészeti hivatal Juraskó Jakab műszaki tanácsosát s a kir. tanfelügyelőség Pogány István tanfelügyelő vezetésével. Az egybegyűltek aztán valamennyien bevonultak Fáy Gyula főispánhoz, ki előtt Bornemisza László alispán ékes szavakkal, lelkes beszédben tolmácsolta a tisztikar érzelmeit és őszinte jókívánatait. Fáy Gyula főispán a szép beszédre meleg hangon válaszolt s jelezte, hogy az elvált nagy feladatok teljesítésében nyugodt lélekkel számít a vármegye tisztikarának hagyományos hazafias érzelmeire és kipróbált kötelezettségudására, melyektől áthatva bizonyára készséggel támogatják őt működésében. Megköszönve a tisztikar figyelmét, biztosította a testületet állandó jóindulatáról. Az állatorvosok is tisztelgtek.

Hideg télen . . .

Hideg télen erdőszélen
Halvány özvegy fát szedeget,
Maga fázik csak árva,
Ki betegen hon vár rája,
Ne szenvedjen bút, hideget.

Vad szél árja tör a tájra,
S zúgó árján hófoszlányok.
De az árva édes anyja
Szél zúgását meg se hallja,
Csak azt hallja: anyám fázok.

Amit meglát, minden kis fát
Összeszedne, összerakna,
Keres, kutat a hó felett,
Pedig mit már összeszedett,
Gyenge vállá el se bírja.

Csak szedi és mindig kevés . . .
Még egy kicsit . . . még egy kicsit . . .
S körötte a tél királya
Szilaj tánczát egyre járja,
S egyre jobban üvölt, visít.

Majd, hogy már megy, szegény özvegy,
Fájához tér s melléje ül:
Sietne már magzatához,
De bágyadtan dül a fához,
S szemehéja elnehezül . . .

Hozom, hozom kis magzatom,
Susog halkán fagyos ajka . . .
Jó meleg lesz kicsi házunk,
Se te, se én majd nem fázunk . . .
És fejét a fára hajtja . . .

Lomba szárnyon száll az alkony,
Az erdőre homály terül.
A szél el áll s zúgó árja,
Mintha temetőben járna, . . .
Tova illan nesztelenül. *Telek A. Sándor.*

telegtek Palm Nándor főállatorvos vezetésével a főispánnál és alispánnál. — Rimaszombat város tisztikara dr. Kovács László polgármesterrel jelent meg testületileg s itt Badinyi Gyula rendőrkapitány tolmácsolta a tisztikar jókívánatait. Azután a küldöttség dr. Kovács László polgármester vezetésével tisztelték Fáy Gyula főispánját, Bornemisza László alispánját és Lukács Géza vármegyei főjegyzőjét. — A kir. törvényszék, ügyészség és járásbíróház szintén tisztelték Kolbay Sándor kir. táblai bíró vezetésével Kubinyi Aladár kuriai bíró — törvényszéki elnökkel, hol az ügyvédi kör is testületileg jelent meg Molnár József elnök vezetésével. Az elhangzott szép és lelkes beszédekre az elnök meleg hangon szívélyes szavakkal válaszolt. — A kir. pénzügyigazgatóság tisztviselőjára Szombath György pénzügyigazgató helyettes vezetésével tisztelték Kubinyi Andor kir. tan. pénzügyigazgatót. — A elemi- és polgári iskolák tanfelügyelőinek küldöttei Pogány István tanfelügyelő előtt fejezték ki üdvözlőiket és jókívánataikat az évforduló alkalmából. Szónokuk Kathona Géza igazgató volt, kinek beszédére a tanfelügyelő szívélyes, szép szavakkal válaszolt.

Családi ünnepély. Január hó 12-én lesz 60 éve annak, hogy Baksay István kir. tan., nyug. főgimnáziumi tanár — köz- és társadalmi életünk ez érdeműs és kiváló alakja hűséget esküdtött feleségének: Süteő Teréziának. Kevés embernek jut osztályrészül olyan szerencse, mint e köztisztviselőben álló házaspárnak, hogy esküvőjük hatvanadik évfordulóját jó egészségben, szellemi frissességben megérjék. A tisztas házaspár kiterjedt családjá e szép és nagy napot ünneppé avatja és meleg szeretettel, őszinte érzelmeivel üdvözli a jubilánsokat, kiket bizonyára nagyszamu tisztelik és jó barátai jókívánataikkal halmoznak el. Az üdvözlők és jókívánók seregéhez mi is szívesen csatlakozunk és a tisztas házaspárt bensőséggel és melegen üdvözlöljük!

Egyházi kinevezések. Ő Felsége a király Gleidura Géza salgótarjani plébánosnak a Szent Györgyről nevezett szerencsi címzetes apátságot adományozta. Schuster Antal jolsvai és idősb Liptay Arnold putnoki esperes plébánosokat a roznyói székes káptalan tiszteletbeli kanonokaivá nevezte ki.

Kinevezés. A rimaszombati kir. pénzügyigazgató Zachar Gyula rimaszombati lakost az itteni adóhivatalhoz id. minőségű díjtalan gyakornokká nevezte ki.

Esküvő. Dr. Seidner Mór helybeli fiatal szorgalmas ügyvéd december hó 31-én tartotta esküvőjét özv. Hamaliár Lajosnál szül. Marton Idával, Marton Imre pénzügyi titkár kedves leányával. A polgári aktust Dr. Kovács László polgármester anyakönyvvezető végezte, s tanúk voltak: a vőlegény részéről Dr. Kálniczky Géza törvényszéki bíró, a menyasszony részéről: Dr. Csizner Miksa ügyvéd. A fiatal pár a polgári esketés után elutazott

Eljegyzés. Kóbor Arnold gölniczbányai kir. adótiszt eljegyezte Gläser Jolánát Rimatamásfaláról.

A miskolci ügyvédi Kamara közhírré teszi, hogy Palánszki János rimaszécsi ügyvédet, önkéntes lemondása folytán az ügyvédek isztromából törölte. Irodája részére gondnok kirendelésének szüksége nem forog fenn.

Esküvő. Farkas Lajos fiatal kereskedő, a helybeli Baksay József cég fizetvelelője f. hó 20-ikán tartja esküvőjét a dobsinai ág. ev. templomban Szoyka Lujzával, Szoyka György kedves leányával.

A megyei állandó választmány ülése a legutóbbi közgyűlés határozata szerint ezután nem a közgyűlés előtti napon tartja üléseit, hanem a közgyűlés előtt 8 nappal tartandó ülésen fogja előkészíteni a közgyűlés tárgyait.

A kaszinó hangversenye, mely iránt széles körökben nagy volt az érdeklődés, f. hó 5-én tartatott meg. Az estélyről jövő számunkban referálunk.

A vasuti állomás villanyvilágítása érdekében a tárgyalások már megindultak s a tervezet elkészült, mely szerint az állomáson hatalmas ivilámpák árasztanak a világosságot, s az összes helyiségekben a régi rozoga petroleum lámpákat nagyszámú izzó körték váltánák fel. Valóban itt volna a legfőbb ideje, hogy az állomáson uralkodó pokoli sötétség megszűnjék, s legyen — nagyobb világosság!

Kinevezés. A kassai itélőtábla elnöke ifj. Madarassy Gyula gortvapusztai lakos, végzett joghallgatót a kassai itélőtábla kerületébe díjtalan joggyakornokká nevezte ki és a rimaszombati kir. törvényszékbe osztotta be.

Adomány. Dr. Söldos Béla 1 korona 40 fillér utczán talált pénzt a nyomorék gyermekek otthona részére adományozta.

Eljegyzés. Csajka Dezső a helybeli kir. ügyészség szorgalmas és képzett ügyészi megbízottja eljegyezte Jászay István kassai főszolgabíró kedves és bájos leányát, Ilonkát.

Fehér-Kereszt mulatság. A Fehér-Kereszt-egyesület által f. évi február hó 2-án rendezendő jelmezes mulatság részleteit az erre kiküldött bizottság a mai nap folyamán állapítja meg véglegesen. A meghívók csupán vidékre, a hét folyamán szíjjel fognak küldetni, helyben pedig falragaszok útján lesz az hirdetve.

Felvilágosításul. A múlt év végével történt sokféle jótékony célú adakozások nyilvános nyugtázása alkalmával többet összetévesztették a nőgyógyászati, a nyomorék gyermekek-otthoni stb. nyugtázásokat az olvasás alkalmával. — Kérdések merülven fel e tekintetben, pontosan utána néztünk az illető elnökségek részéről beküldött kéziratoknak, illetve nyugtázó ivateknek: közöljük, hogy tévedés sehol sem történt. Megjegyezzük azonban, hogy kellemetlenül érintette ezen kérdés azon hölgyeket, kik ugyan is lelkiismeretesen foglalkoznak a jótékony ügyével.

Rimaszombat és vidéke jótékony nőgyógyászati karácsonyfájára Folyamny Kálmáné 1 kor. adott. Köszönettel nyugtázza az elnökség.

A hűség különös erős jelét tapasztaljuk két fehér szőrű eredeti juhász kutyánál, melyek a Tompa-téren és máshol is láthatók napok óta városunkban. Az eset az, hogy egy közeli pusztai juhásznak valami sora akadt, melyért a kir. törvényszéknél kellett számolnia és a kir. fogház lakója lett. Hűséges két ebe nyomon követte s mivel nekik a fogházban helyet nem adtak, a nagy télen az Isten szabad ege alatt várják gazdájuk szabadulását. Élelemmel pedig a jószívű Tompa vendéglős látja el a hűséges két ebet.

Anyakönyvi kinevezés. A belügyminiszter Gömör-Kishontvármegyében a nagyszabosi anyakönyvi kerületbe Králik Rudolf jegyzősegédet anyakönyvvezető-helyettesévé nevezte ki.

Szilveszter-esti mulatság. A polgári olvasókörben az idén is kedélyes mulatsággal fejezték be az ó-évet s vidám hangulatban köszöntötték az új esztendőt. A nagyteremben a fiatalok táncoltak s az összes helyiségekben nagy volt az élénkség. Éjfélkor összecsendültek a poharak s a jelenvöltek egymást melegen üdvözölve kívántak egymásnak örömteljes boldog újévet. A kedélyes mulatság a hajnali órákban ért véget.

Áttérés. A méhii templomban épp ujév napján vétetett fel Schön Jenő héber vallású jogszigorló a róm. kath. anyaszentegyház tagjai közé a keresztség ünnepélyes kiszolgáltatása által. A szertartást Draveczky Kálmán plébános végezte.

Cyanus eset fordult elő Polonkán, a mi a bíróságot foglalkoztatja. Vadaj Jánosné 23 éves szemrevaló fiatal asszony, kinek ura 3 év óta Amerikában van, 6 hónapos magzatát titokban szülte meg s már eltemették volna, de a szülésznő bejelentette az esetet, s a nagyrőzei kir. járásbíróház megindította a vizsgálatot, folyó hó 2-án a kis hullát felboncozták az orvosok, az anyát pedig le tartóztatta a bíróság s a fogházba szállította.

Vármegyei naptár. Gömörvármegye naptára az 1907-ik évre megjelent a Lévai Izsó kiadásában Rimaszombatban. A naptárt Lukács Géza vármegyei főjegyző, dr. Veres Samu főgimnáziumi tanár, Komáromy István vármegyei aljegyző és dr. Kármán Aladár orvos szerkesztették. A naptári rész után Siriusz „Késő” címmel ir egy kis rajzot, majd Komáromy István „Lőrincz Erzsák lakodalma” címmel egy népies elbeszélést közöl. A naptár további részében sipeki Balázs Lajos roznyói püspökről, Csabay Pál gömöri ref. egyházmegyei esperesről, Fáy Gyula főispánról, Kubinyi Aladár kuriai bíró, törvényszéki elnökről, Dráskóczy László és dr. Bernáth István országgyűlési képviselőről van megemlékezés. A megyebizottsági tagok névjegyzékén kívül a tisztai cím- és névtár, orvosok, ügyvédek, kereskedők, iparosok névjegyzéke stb. van közölve a naptárban. Ára 80 fillér.

Műkedvelői előadás Rimakokován. A rimakokováni műkedvelők ismét kitétek magukért. Szilgetyi Ede „Liliomfi” című vécjátékát december hó 26-án fényes sikerrel játszották el. A ki tudja, hogy mily nehéz falun előadást rendezni, csak az tudja kellőképp méltányolni azt az iparkodást s buzgalmat, melyet Balázs Sámuel rendező lehetővé tette ezt az élvezetes előadást. Ővé volt az érdem oroszlanrésze. Méltán sorakozhatnak melléje az összes szereplők, kik valóban megállították helyüket. Pek Hugó, mint Szilvai professzor egészen jól beletalálta magát szerepébe. Kaufman Ferencz (Liliomfi) és Komjáthy Béla (Szellelmi) állandóan derültséget keltek remek alakításukkal. Mintha nem is műkedvelőket, hanem hivatásos színészeket láttunk volna játszani. Kányai vendéglős szerepében Mázik Béla tűnt ki, igen jól adva a tipikus magyar kereszmárost. A női szerepekben különösen Areszta Mariska és Takács Mariska tűntek ki. Areszta Mariska a növendék szerepét játszotta kellemmel, hasonlókép Takács Mariska, a ki eleven s precíz játékkal szintén kivívta a közönség tetszését s kedves játékkal sok tapsot aratott. Mázik Béláné kedves játékkal kötötte le a közönség figyelmét. A nagy sikerhez mindenesetre hozzájárult az ügyes szereposztás s a jól betanult összjáték. Zsufolásig megtelt a helyiség, s a szépen sikerült előadást a közönség tetszése kísérte mindvégig. Ugy az anyagi mint az erkölcsi siker teljes volt. Az előadást reggelig tartó táncz követte. Tekintve, hogy az előadás a jótékony czélon kívül kulturális célt is szolgál, kívánatos volna, ha a szereplők még többször is szereznének élvezetet a rimakokováinak szép játékaikkal. Ezen szinelőadással egybekötött táncmulatság alkalmával bevétel volt összesen 242 kor. 40 fillér.
Kiadás 78 kor. 84 fillér.

Maradvány 163 kor. 56 fillér.
mely összeg rendeltetéséhez képest a róm. kath. templom tornyán létesítendő órára leendő felhasználás végett az egyház gondnokának átadott. A műkedvelői szinelőadásán felülfizettek: Zsurkay György 5 kor., özv. Takács Józsefné 3 kor. 60 fillér, Mitske Gusztáv, Bárdy István, Ferencsik József 2—2 kor., Rozsnyásváry Ferencz, Neumann Adolf 1 kor. 80—1 kor. 80 fillér, Banczik Sámuel, özv. Theisz Pálné 1 kor. 60—1 kor. 60 fillér, Seidner Márton, Kis János, N N 1 kor. 20—1 kor. 20 fillér, Klein János 1 kor., Klein Ferencz, Braun Sándorné, id. Areszta Ede, Takács János, Trcska Ferencz, Brandt Ferencz 80—80 fillér, Minár Pál, Kremniczki Dániel, Pek Henrik 60—60 fillér, Juberecz János, Kremniczki István, Honécky Géza, Ezer Istvánné, 40—40 fillér, Farkas József és Benko Emil 20—20 fillér, a mely összegek ezuttal nyilvánosan nyugtáztatnak.

Vásáráthelyezés. A miskolci kereskedelmi és iparkamara értesíti az érdekelteket, hogy a kereskedelemügyi m. kir. miniszter folyó hó 11-én 91704—IV. B. szám alatt kelt rendeletével megengedte, miszerint a Putnok községben 1907-ik évi márczius hó 25-re és 26-ra eső országos vásár 1907-ik évben kivételesen 1907. évi márczius hó 26-án és 27-én tartassék meg.

A napközi otthon „Névnapi megváltási alapítvány”-ra dr. Zehery Istvánné 10 kor., dr. Zehery István 10 kor., Kerekes Dezső és neje 10 koronát adtak. Hálás köszönet és őszinte szerencse kívánat érte. — Rimaszombat, 1907. január 4. dr. Marikovszkyné.

Ujévi üdvözlések megváltása. A jolsvai siketnéma intézet javára tett adományaikkal ujévi üdvözléseiket megváltották: Bazilidesz Gusztáv, Schuster Antal, Lukács Miklósné, Tavassy Bertalan, Heiszter Sámuel, dr. Hensch Géza, Tindly József, Tomesz András, Czibur Emil, Czibur Imre, Csernok Lajos, Zajacz Károly, Baltazár János, Poltz József, Kuna Aurél, Porubszky Imre, Szobonya József, Victorisz Sándor, Magnesit ipar r. t., Rosenberg Lajos, Habányi József, Rudnay Károlyné, Klein Samu, Klein Adolf, Atlasz Izidor, Ormisz Károly, Friedmann Áron, Deutsch Simon, Birnbaum Nátán, Birnstingl Emilné, Müller Miksa, Rosner Jali, Veisz Zsigmond, Kristofik Sámuelné, Kell Jánosné, Csoma Gusztáv, Ilvovszky Ede, Roszjár Endre, Kaufman Jenő, Feigl László, Piacsek Rezső, Jolsvai műmalom, Rudnay Lajosné, Lederer Zsigmond, Skolka József, Neogrady Jenő.

Szerencsétlen lövés. Egyházasbástion folyó hó 2-án Rácz Szilveszter 15 éves fia Ádám Mária 15 éves leányt revolveréből homlokra lőtte úgy, hogy a szerencsétlen leány nyomban összeesett és olyan súlyos sérülést szenvedett, hogy életben maradása kétséges. Rácot a rimaszécsi kir. járásbíró letartóztatta s folyó hó 3-án a kir. törvényszék fogházába szállította.

A „Napközi Otthon” folyó kiadásaira a rimaszombati takarékpénztár 50 koronát, Ratkó Margit 5 koronát adományoztak. Fogadják hálás köszönetemet. — Rimaszombat, 1907. január 4. *özv. Marikovszkyne.*

Uj évi üdvözlések megváltása. A „Rimaszombat és Vidéke Jótékony Nőegyesülete” s a „Gömör-megyei magyar közművelődési egyesület rimaszombati köre” javára: (Folytatás.) Özv. dr. Szabó Samuné 2, Komáromy Géza és neje 1, Fülöp Benjamin és neje 1, Medvezky Sándor és neje 2, Tóth Béla és neje 2, Grosinger Miksa és neje 1, Baksay József 2, Reisz M. 1, Gede Istvánné 2, Lengyel György és neje 2, dr. Rárósy Gyula és neje 2, Krizsó Tamás és neje 1, Baksay István és neje 2, Bérczy Elekne 1, Bornemisza László 2, Bornemisza Lászlóné 2, Fáy Gyula 5, Szakall Vincze 2, Szakall Vinczené 2, Süteő István 2, dr. Wallentinyi Dezső és neje 2, Fornét Gyula 2, dr. Liechtschein Adolf és neje 2, Kubinyi Aladár 4, Madarász Pál és neje 2, Szombath György és neje 2, özv. dr. Marikovszky Istvánné 2, Boczo Dániel és neje 2, Stech Kálmánné 2, Frits Ferenc és neje 2 korona.

Uj évi üdvözlések megváltása ezimén az „Ipartestületi Nyugdíjgyűjtés” javára következő adományok voltak be: Rónay Gyula és neje 1 kor. 50 fillér, id. Rábely Miklós, dr. Kármán Aladár, Szabó István, Szabó József m., Varga Lajos, Percz Samu, Králik Béla, Soós Gyula, Benyó László, Kovács András 1—1 kor., Stolez Zsigmond 60 fill., Varga István, Lévai Izsó, Tarjánai János, Kohúth Lajos, Bábás József, Cseh János, Eészényi Gyula, W. D., Makovics Lajos, Brotzko József, Tarjánai Béla, Pálkovács István, Szabó József hentes Rókk Károly, Vályi Ferenc, ifj. Rábely Miklós 50—50 fill., Kovács Zsigmond, Kovács Gyula, ifj. Varga István, Lojko Pál, Hudiczius Ferenc, Steiner Bernát, Horváth György, Káposztás József, Czákó István, Hlozek János, Mindszenty Bertalané 40—40 fill., Molnár István, Nagy János 30—30 fill., Bucz János 25 fill., Sajóbó György, Rábely Károly, Sikó Mihály, Magyar Pál, Reif Emil, Percz Béla, Percz Barna, Gábris Barna, Zahar Endre, Sulik Andor, Tóth István, Liptay László, Máté Károly, Török Ferenc, Tábori Károly, Vámosy Sándor, id. Balázs József, Híznyan József, Konyha Béla, N. N., dr. Cs., Csapó Lajos, Görcsös József, Zavaczky Ede, Kovács István, Kovács István p. 20—20 fill., Ocsovay Sámuel, Leeső István, Pecsők János, Králik Sámuel 10—10 fillér. — A szives adományokat köszönettel nyugtázom. Rimaszombat, 1907. január 1. *Kovács István* pénztárnok.

Nyilvános nyugtázás és köszönet. Vármegyénk minden szépet pártoló, nemes érzelmű, lelkes közönsége megértvén a szép célt, szives áldozatkészséggel eszközlik a hazafias gyűjtést — mint értesültünk — már sok helyen a Sajó-Gömörön felállítandó Mátyás király szobrára. Mult év december hó végéig a következő szives adományok és gyűjtések küldtek be a szoborbizottság pénztárához: *Sajógömörön* id. Bogár Lajos 20, Sarudy Gyula 20, ág. ev. egyház 25 kor., Kőházi Csala András, Medve András, Medve János, Ludasi Csala András, ifj. Antal Pál, templomköruti Tóth István, Ludasi Németh Pál, Gallovics Dániel, Márton János és, özv. Deák Istvánné, Alsó Szöke Mátyás, K. Márton András, D. Márton István, Deák Pál, Végh György, K. Szabó Mihály, Kotán Szöke András, Ludasi Márton István, M. Csala István, D. Márton András, Kastélyi Szöke Mihály, Nagy Sándor 2—2 koronát; *Illés Lóska* András és Schvarecz Áron 3—3 kor., *sajógömöri* polg. iskola gyűjtése 20 kor. 20 fillér, *sajó gömöri elemi iskola* gyűjtése 3 kor. 56 fillér; *Simandl Ferenc* gyűjtése 17 kor. 20 fillér; *Rimaszombati Takarékpénztár* 10 kor., *Terray István* 10 kor., dr. Mészáros István, *Penyigey Alajos* 2—2 kor., *Fráter Mór* 1 kor., *Krizsó felügyelő* 2 kor., *Török fogházormester* 1 kor., *Fogházorség* 3 kor. Letartóztatottak 2 kor. 20 fillér, *Mihácsa Simon* 1 kor., *Tornaljai takarékpénztár* 20 kor., *Gömöri takarékpénztár Rozsnyóról* 10 kor., *Vargha Józsefné* 2 kor., *Feimann L.-né, Onody Károlyné* 1—1 kor., *Kalmár Imréné* 2 kor., *özv. Fábry Károlyné* 1 kor., *Gömöri Szontagh Pál* 20 kor., *Dobsinai polg. fiu iskola* 8 kor. 4 fillér, *Terray Gyula Sóvárról* 3 kor., dr. Glósz Károly, dr. Markó László, *Radvány István, Kerényi Márton* 2—2 kor., *Nagyroczai felsőkeres. isk. és polg. fiuiskola* gyűjtése 30 kor. 80 fillér, *Tornaljai előjáróság* 2 kor. 80 fillér, *özv. Szentpéteri Sámuelné Pelsűczről* 2 kor., *Kéler Amália és Györgyike, Sarudy Ede, Hannel, Hartmann Albert, Schuszték Nándor, Valinger Ferencné Fridrich Vilmos, Schnoep Ferenc, Weisz Sándorné, özv. Maurer Lajosné és Gubcos Gyula* 1—1 kor., dr. Sarudy Vilmosné, *özv. Molitörisz Istvánné* 2—2 kor., N. N. 40 fillér, *Csizsik Otília* 20 fillér, N. N. 40 fillér, N. N. 20 fillér, *Gyulai* 20 fillér, *Urbán Jozsefné, Klein Lajos, N. N.* 40—40 fillér, *Záborszky Ernő körjegyző gyűjtése, Gömörpányit, Csoltó és Beretke községekben* 28 kor. 70 fillér, *Dobsina város előjárósága* 10 kor., H. I. 1 kor., W. F. 1 kor., N. N. 20 fillér, ifj. F. L. 1 kor., *Oravecz J.* 50 fillér, G. G., *Harmathy Mihály* 1—1 kor., N. N. 20 fillér, *Gömöry Samu* 1 kor., N. N. 20 fillér, *Liska Mihály* 60 fillér, *Stramm, Bellók Gusztáv* 1—1 kor., *Weisz S.* 50 fillér, N. N. N. 30—30 fillér, *Altstock Ede* 1 kor., *Trattner, Balázs* 50—50 fillér, N. N., N. N. 20—20 fillér, *Balássy* 40 fillér, *Rian* 60 fillér, T. J., N. N. 40—40 fillér, *Lux* 50 fillér, M. 30 fillér, N. N. 20 fillér. Mindezen lelkes és hazafias adományokért fogadják a szives és jólelkű adakozók és gyűjtők a szoborbizottság leghálásabb köszönetét. Szabad legyen egyuttal mély tisztelettel kérem mindazokat, kiknek kezeikhez jutnak szerény gyűjtőiveink, ne méltóztassanak azokat eldobni az elszámolásnál szükségünk lesz azokra, hanem kegyeskedjenek azokat becses figyelmükre méltatni, tekintve a szép célt és bármily csekélységgel is jóságosan támogatni bennünket ez igazán szép terv kivitelében, illetve szép eszme megvalósításában. Sajó-gömör, 1907. jan. 2. *Id. Bogár Lajos*, szoborbizotts. pénztáros.

Nyilvános számadás. A rimaszombati polgári olvasókör ifjusága által 1906. december 31-én rendezett Szilveszter-estélyi bevétel: . . . 178 kor. 94 fillér. Kiadása . . . 103 kor. 78 fillér. Maradványa . . . 75 kor. 16 fillér volt, mely összeghez felülfizettek: *Id. Rábely Miklós, Frank Menyhért* 2—2 korona, *Szungyi Géza, Tomesányi N., Krajcsi Ede, Horváth György, Baffi István, Balla Ákos, Tarjánai Lajos, N. N., Heinrich Kálmán, Hlozek János, Odehalm Ferenc, Schulhof Pál, Simon János és Majomi Béla* 1—1 koronát. *Kócsi Lajos, ifj. Nagy János* 60—60 fillért. — Rimaszombat, 1907. január hó 3-án *Varga István*, pénztárnok.

A gömörmegyei múzeumnak ajándékozott tárgyak jegyzéke az 1906. december hóban.

A kassai Rákóczy-ünnepre vonatkozó 15 nyomtatvány, *Dr. Senka Józseftől* (Kassa.)
Három nagy fényképesoport keretben, a rimaszombati Nőegyesülettől letétben.
Kézirat 1846-ból. *Róth Gyulától.*
A kassai 48-as honvédek, füzet, *Abonyi Páltól.*
Ezüst pénz egy mostári török sirtól, 1596 *Skolka Józseftől* (Jolsva).
Tompa Mihálynak *Borsody József simonii* lelkészhez 1856—1867-ben írt ötven levele, *Tompa Mihály* és felesége fényképek a hatvanas évekből rézkeretben, *Borsody Bélánétől* (Felsőhangony)
Közgazdasági dolgozatok 24 füzet, *dr. Bernát Istvántól* (Budapest)
Emléklapok a rimaszombati polgári olvasókör 60 éves történetéből, *Rábely Miklóstól.*
„Rozsnyói Híradó” 1906. évfolyam, *Görbics Zoltántól* (Rozsnyó)
„Gömör Kishont” 1906. évf., *Rábely Miklóstól.*
Gömör-Kishont „Hivatalos Lap”-ja 1906. évf. az alispáni hivataltól.
„Gömöri Hírlap” 1906. évf., *dr. Baksay Dezsőtől.*
Szentmiklósi és óvári *Pongrácz Arnold* 1848—9-i nemzetőr kapitányi esakója és szolgálati öve, *szentmiklósi és óvári Pongrácz Imre honvédörnagytól* 1880-iki századosi és 1890-i örnagyi esakója, *Pongrácz Pál honvéd-főhadnagytól* (Nagyvárad.)
A kegyes adományozóknak hálás köszönetet mond a múzeum igazgatósága.

Kiadó lakások.
Rimaszombat legélénkebb forgalmu vonalán, a *Deák Ferenc* utca 10 és *Ferenczy* utca 6. szám alatt folyó **1907. év május hó 1-től** több kisebb s nagyobb — a legjobb karban lévő — lakás bére kiadó; értekezhetni lehet alólirt háztulajdonossal. Egyuttal ajánlom almágyi szőlőmben termelt saját termésű, kiváló jó minőségű boraimat, üvegenként 35, 40 és 50 krajczárjával, üvegre letét 5 kr. **Benyó Béla.**

Kiadó lakások.
Szentpéteri utca 15. szám alatt két lakás, mely mindkettő három szobás s mellékhelyiségekből áll, **május elsejétől** kiadó. — Értekezni lehet ugyanott: **özv. Szabó Lászlónéval.**

Értesítés.
A putnoki hitelbank részvénytársaság a t. közönség tudomására hozza, hogy a pénztárában elhelyezett állandó jellegű betétek után
5, azaz öt százalék kamatot,
a változó betéteknél pedig
4¹/₂, azaz négy és fél százalék kamatot fizet.
A betét kamatadót az intézet mindenkor a sajátjából fizeti.
1—* **Az igazgatóság.**

Gortvakisfaludi új bor
literenként **24** krajczárért kapható: a „**Tompa**”
3—3 **szállodában.**

Bérbeadási hirdetés.

5302. sz. — A Rimaszombat r. t. város tulajdonát képező pénzügyigazgatósági épület földszinti s jelenleg a Rimaszombat és Vidéke fogyasztási szövetkezet által birt 2, valamint a Tiegermann- és Enyedi-cég által birt szintén két üzleti helyiség **1907. év május 1-től** kezdődő 6 évre egyenként is bérbeadó.

Felhivatnak bérelni szándékozók, hogy erre vonatkozó zárt irásbeli s 100 korona bánatpénzzel felszerelt ajánlataikat az **1907. év február hó 1-ső** napjának délelőtti 12 órájáig hivatalomhoz nyujtsák be.

Rimaszombat, 1906. december 20.
Dr. Kovács, polgármester.

Pályázat.
Putnok nagyközség. (Gömör-m.) **A Putnok és vidéke fogyasztási és értékesítő szövetkezet**
üzletvezetőt
keres, akár azonnali belépésre is.
Fizetése évi 1800 korona, a szövetkezetnél levő lakás, $\frac{1}{2}\%$ jutalék az évi forgalom után. Övadéku 3000 korona kivántatik. — Csakis nős egyének pályázhatnak.
Felszerelt folyamodványok fenti igazgatósághoz küldendők.
Kelt Putnok, 1906. december hó.
3—3 **Igazgatóság**

Hirdetés.

5787. sz. — A rimaszombati királyi törvényszék, mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy a **gömörmegyei nép- és iparbank** végrehajtónak **Runyai Ferenc** végrehajtást szenvedő elleni 2300 kor. tőke, ennek 1904. évi május hó 21-ik napjától járó 8%-os kamata, 61 korona 34 fillér per, 30 korona 20 fillér végrehajtási kérvényi, 24 korona 80 fillér árverési kérvényi, 12 korona ezennel megállapított jelen kérvényi és a még felmerülendő költségek kielégítése végett az 1881. évi LX. t. cz. 144. és 146. §§ ai értelmében a rimaszombati kir. törvényszék területen lévő Rimaszombat városban fekvő s a rimaszombati 1226. számú telekjegyzőkönyvben foglalt Runyai Ferenc 402. hrzi számú beltelkére és azon épült 2. szám alatti házára s melléképületeire 3600 koronában megállapított kikiáltási árban elrendeltetik s annak megtartására batárnapul **1907. évi január hó 14-ik** napjának d. e. 10 óráját Rimaszombatba, a kir. törvényszék mint telekkönyvi hatósághoz tüzte ki, mely alkalommal a fent körülírt ingatlanok a becésáron alól is el fognak adatni.

Az árverelni szándékozók tartoznak a kikiáltási ár 10 %-át, vagyis 360 koronát készpénzben, vagy az 1881. évi LX. t. cz. 42. §-ában jelzett és az 1881. évi november 1-én 3333. sz. a kelt igazságügyminiszteri rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapírban a kiküldött kezeihez letenni, vagy az 1881. évi LX. t. cz. 170. §-a értelmében bánatpénzének a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított elismervényt az árverés megkezdése előtt átszolgáltatni.

Rimaszombati kir. törvényszék, mint telekkönyvi hatóság, 1906. évi november hó 13. napján.
Dr. Musotter, kir. tvszéki bíró.

FLEISCHER és TÁRSA
gazdasági gépgyára és vasöntője Kassán, Vám-utca 11. sz.

Ajánlja a t. gazdaközönségnek a legujabb tapasztalatok szemmel tartásával czélszerűen s gondosan gyártott jóhírnevű gépeit, nevezetesen:

Szeceksavágókat, kézi- vagy járgányhajtásra.
Répvágókat és tengerimorzsolókat.
Olajsajtolókat és olajmagpörkölőket.
Olajmag-zúzókat, — továbbá örlő és daráló malmokat,
Progress-tisztító gépeket, lisztosztályozó hengereket, szivattyúkat, gőzgépeket és gőzkazánokat, malom- és szeszgyár-berendezéseket stb.

Gépeink, eszközeink és egyéb gyarmányainkat készletben tartjuk gyárunkban. — Gazdasági gépeink képes-, valamint öntödénk gyártmányai **árjegyzékét** kívánatra bérmentve küldjük.

4—6